

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Mahkeme'nin başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“MADDİ OLAY VE UYGULANACAK HÜKÜM: Davacılar, Konya 1. İdare Mahkemesinde görevli katipler ve mübaşir olup, fiilen mahkeme keşiflerine iştirak ederek yol harcırahının yarısını alıp yarısının idari yargı havuzuna kesildiği, adli yargıya özgü ayrı bir havuz bulunması sebebiyle bu havuz ile ilişkilendirilmedikleri için, adli personel olmalarına rağmen aralarında eşitsizlik olduğu bunun ortadan kaldırılması için 23.01.2004 günlü dilekçe ile davalı idareye başvurarak, “tüm yargı mensuplarına tek havuzdan ödeme yapılmasının sağlanması ve 3717 sayılı Yasanın 2. maddesinin 1. fıkrasından kendilerinin de yararlandırılması için işlem tesis edilmesini” istedikleri, davalı idarenin dava konusu işlemle bu talebi reddi üzerine bakılan davanın açıldığı görülmüştür.

Davalı idarenin ret işleminin incelenmesinden, davacıların talebinin 3717 sayılı Yasanın 2. maddesinin 6. fıkrası uyarınca reddedildiği görülmekte olup, bu durumda anılan yasa hükmü bu uyuşmazlığın çözümünde “uygulanacak yasa hükmü” niteliğindedir. Nitekim anılan hüküm uyarınca davacıların Y.D. talebi reddedilmiş olup, yasanın ayrımcılık yönü somutlaşmıştır.

Bu doğrultuda davacıların Anayasaya aykırılık itirazları ciddi bulunarak anılan yasa hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz edilmesine karar verilmiştir.

İLGİLİ KANUN MADDESİ: İtiraz edilen 3717 sayılı Yasanın 2. maddesinin 6. fıkrasında; birinci fıkrada sayılanlardan adli yargı hakim ve savcıları ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personele tahakkuku müteakip yol tazminatının 1/2'si ödenir. Yol tazminatının kesilen 1/2'si 5 yerdeki bir kamu bankasında açılan bir hesaba yatırılır. Bu hesaba yatırılan paraların %10'u her ayın ilk haftası içinde Ankara'da bir kamu bankasında açtırılan Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilir. Mahalli hesapta toplanan paraların arta kalanı, o yargı çevresinde görevli adli yargı hakim ve savcıları ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personeline (ceza infaz kurumu personeli hariç) aya bir, eşit miktarda ödenir; ancak bu ödemenin yıllık tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) yıllık tutarının yarısını geçemez” hükmü düzenlenmektedir.

ANAYASAYA AYKIRILIK SEBEPLERİ:

1-) ANAYASANIN 2. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 2.maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir” hükmüne yer verilmektedir. Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün eylem ve işlemleri ile eşitlik ve hakkaniyeti gözetten devlettir. Bu bağlamda, yasa koyucunun yasal düzenlemeler yaparkenki takdiri, sınırsız ve keyfi olmayıp hukuk devleti ilkeleriyle sınırlıdır. Buna göre yasa koyucunun, yargı yerlerinde oluşan havuz sistemini düzenlerken, ayrımcılığa yol açmayacak şekilde, milli dayanışma ruhunu zedelemeyen, toplumun huzurunu zaafa uğratmayacak adaletli bir sistem kurmaya özen göstermesi gerekir. Bu sebeple de, havuz sistemini oluştururken, yargı yerlerine göre farklı

sistemler kurarak, özde hepsi de “adalet personeli” olan görevliler yönünden ayrımcılığa yol açıp, havuz sistemlerinden farklı miktarlarda nemalanmalarına yol açmamalıdır.

Her ne kadar “farklı yargı kollarında bulunanlara farklı sistem öngörüldüğü, böylelikle her yargı kolunun katkısı oranında havuzdan farklı nemalandığı bunun hakkaniyete uygun olduğu” ileri sürülebilecek ise de, ortaya çıkan neticenin bu doğrultuda olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü havuzdan yararlanmanın ölçütünün “havuza katkı oranı” olmayıp sadece “Adalet Personeli” ölçütünün esas alındığı görülmektedir. Çünkü her iki havuzda da, meblağın yarısının %10'u kesilip Adalet Bakanlığı personeline dağıtılmak üzere hesaplarına yatırılmaktadır. Burada Adalet Bakanlığı merkez teşkilat personelinin de keşiflere katkısı olmadığı dikkate alınırsa esas ölçütün “Adalet personeli olma” ölçütü olduğu ortaya çıkmaktadır. Hatta Adliye içinde de bazı mahkemeler çok az keşfe gittikleri halde havuzdan tam yararlanmaktadır. Bu sebeple de, “keşfin zahmetini Adli Yargı çektiğinden, havuza katkısı az olan idari yargı personeli kapsam dışı bırakılmıştır” denilemez. Aksi takdirde Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde hareket edilmemiş olur.

2) ANAYASANIN 10. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 10. maddesinde; “Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar” hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere, Anayasa'nın 10. maddesine göre yasaların uygulanmasında ayırım gözetilmeyecek ve eşitliğe yol açılmayacaktır. Maddede düzenlenen “Eşitlik” ilkesiyle, birbirinin aynı durumda olanlara aynı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında eşitlik ilkesi, aynı durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yasalarda ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda, hizmetlerde eşitliğin sağlanmasını gerektiren eşit davranma ve ayırım yapmama ilkesi olarak yorumlanmıştır.

3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanunun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2. maddesinin altıncı fıkrası, yalnızca adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personele (ceza infaz kurumları personeli hariç) yol tazminatından o yerde açtırılan hesapta toplanan paralardan ayda bir eşit miktarda ödeme yapılmasını öngörmekte, adli yargıda görevli personelle aynı konumda bulunan idari yargı personeline fıkra da yer verilmemekte, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 4001 sayılı Kanunla değişik 59. maddesinin 2. fıkrası ile, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde görev yapan personelin yol giderleri ve tazminatları hakkında 3717 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacağını belirtilmiş olması da, uygulamanın, idari yargıda görevli

personelerle ödenen yol tazminatlarının ayrı bir hesapta toplanarak dağıtılması şeklinde olması nedeniyle itiraz konusu kuralda yer alan eksik düzenlemenin idari yargıda görev yapan personel yönünden doğurduğu eşitsizliği gidermemektedir.

Gerçekten de, adliye mahkemelerinde açılan dava sayılarının çokluğu ve niteliği nedeniyle, özellikle davalara dayanak ve delil teşkil etmek üzere ilgililerce talep edilen tespitler dolayısıyla yapılan keşifler sonucunda, adli yargıda görev yapanlara dağıtılmak üzere yol gideri ve tazminat hesaplarında fazla para birikmekte, buna karşılık idari yargıda genellikle idare mahkemelerinde ve çok az olmak üzere keşif yapılmakta, bunun doğal sonucu olarak da adli yargıdan ayrı tutulan idari yargının yol gideri ve tazminatı hesabında adli yargı hesabına nazaran aynı düzeyde birikme gerçekleşmemektedir.

Adli ve idari yargının farklı teşkilatlanmış olması nedeniyle bu durumun hakkaniyete uygun olduğu düşünülebilirce de; aynı durum ve aynı konumda olduğunda şüphe bulunmayan iki personel arasında birinciler lehine bir sonuç yaratan bu düzenlemenin, Anayasa'nın özdeş nitelikte bulunan durumların yasal düzenlemelerle aynı işleme bağlı tutulmasını gerektiren 10. maddesine aykırı düştüğü kanaatine varılmaktadır.

Yasadaki bu eksik düzenleme, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 59/2. maddesinde 10.06.1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle giderilmeye çalışılmış, değişiklik sonrasında 3717 sayılı Kanun uyarınca alınan yol tazminatlarının idari yargıda görevli hakim ve savcılar ile diğer personel ve Adalet Bakanlığı merkez teşkilatındaki personelerle ödenmek üzere ilgili hesaplara yatırılması, defter tutulmasına ilişkin usuli işlemler ve ödeme esasları Adalet Bakanlığının 11.10.1994 tarihli ve 69199 sayılı Genelgesi ile düzenlenmiş, anılan genelgenin dava konusu edilmesi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun 10.03.1995 günlü ve 1995/86 sayılı kararıyla yürütmenin durdurulması üzerine 18.05.1995 günlü ve 34371 sayılı Genelge ile yürürlükten kaldırılmış, bu tarihten, yargı kararı uyarınca yeniden yürürlüğe konulduğu 03.02.2003 tarihine kadar olan dönemde idari yargıda görevli personelin 3717 sayılı Yasa hükümlerinden yararlandırılması, başka bir deyişle anılan Yasanın idari yargı açısından uygulanması mümkün olmamıştır.

Diğer taraftan, 3717 sayılı Yasanın itiraz konusu 2. maddesinin altıncı fıkrası, mahalli hesapta toplanan paraların adli yargı personeline ödenmesini keşfe bizzat katılmış olmak gibi bir koşula da bağlamamıştır. Fıkra hükmüne göre, ödemediye yararlanabilmek için adli yargıda görevli olmak yeterlidir. Dolayısıyla, Yasa ile amaçlananın adli yargı personeline kısmen de olsa parasal yönde katkı yapmak olduğu açıktır. Aynı durum, idari yargı personeli açısından da geçerli olduğundan, yasa ile getirilen olanağın aynı konudaki personelerle eşit bir biçimde sunulması Anayasa'nın 10. maddesi gereğidir. Yol gideri ve tazminatlarının bir kısmının Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı personeline dağıtılması da varılan bu sonucu doğrulamaktadır.

3-) ANAYASANIN 55. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 55. maddesinde; "Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

Asgari ücretin tespitinde ülkenin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurulur" hükmü düzenlemektedir.

Bilindiği üzere, kamu görevlilerinin 657 sayılı Yasa ve özel mevzuatlarla düzenlenen mali hakları aylık, ücret, ödenek, hizmetle ilgili çeşitli ödemeler, zam ve tazminatlar, ek gösterge gibi çeşitli unsurlardan oluşmaktadır.

3717 sayılı Yasanın itiraz konusu 2. maddesinin altıncı fıkrası ile öngörülen, yargı personelinin mali hakları kapsamında nitelendirilebilecek ödemelerin derece, kademe, eğitim, unvan, yetki ve sorumluluk bakımlarından eşit durumda bulunan personelin sadece farklı yargı düzenleri içerisinde bulunmalarından dolayı adli ve idari yargı personeline eşit bir şekilde dağıtılmaması, Anayasa'nın ücrette adalet sağlanmasını öngören 55. maddesi hükmüne de aykırı bulunmaktadır.

Sonuç olarak, 3717 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin davada uygulanacak kural niteliğinde olan ve adli ve idari yargı ayırımının doğal bir sonucu olarak da görülmeyen, 449 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik altıncı fıkrasının, Anayasa'nın 2. maddesi yanında eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesi ile, ücrette adaletin sağlanmasına ilişkin 55. maddesine aykırı olduğu ve bu nedenle iptalinin uygun olacağı sonucuna varılmaktadır.

SONUÇ VE TALEP: Yukarıda açıklanan sebeplerle, Adli teşkilatta uygulanan havuz sistemlerinin farklılığından dolayı Adli ve İdari Yargı Mensubu personel arasında ayrımcılık yapıldığı, hakkaniyete ve eşitliğe aykırı davranıldığı sonuç ve kanaatine varılarak;

3717 sayılı Kanunun 2. maddesinin 449 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen 6. fıkrasının Anayasanın 2., 10 ve 55. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle, anılan yasa hükmünün iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine itirazın götürülmesine, dava dosyasının tüm belgeleriyle onaylı suretinin dosya oluşturularak Anayasa Mahkemesine sunulmasına, bu aşamada dosyanın tekemmülünün sağlanmasına, ancak dosya tekemmül etse bile iş bu karar aslı ile dosya suretinin yüksek Mahkemeye tebliğinden itibaren 5 ay karar verinceye kadar bekletilmesine 10.03.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.””